

4. Bibliographie der Schriften

**ACADEMIAE FRIDERICIANAE PRO-RECTOR
AUG.HERMANNUS FRANCKIUS,
S.S.THEOL.PROF.PUBL.ORDIN.ECCLESIAE ULRICIANAE
PASTOR, ET GYMNASII HALENSIS SCHOLARCHA, ...**

Francke, August Hermann

Halle, 1717

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

66

ACADEMIAE FRIDERICIANAE
PRO-RECTOR
**AUG. HERMANNUS
FRANCKIUS,**

S.S. THEOL. PROF. PUBL. ORDIN. ECCLESIAE ULRI-
CIANAE PASTOR, ET GYMNASII HALENSIS SCHOLAR-
LARCHA,

VNA CUM

PROFESSORIBUS RELIQUIS,
CIVES ACADEMICOS

ad memoriam

Effusi in die Pentecostes Spiritus S.

digne celebrandam

omnes ac singulos

PERAMANTER INVITAT.

Vod Deus Optimus Maximus benevertat, redierunt, O CIVES, beatissimi illi dies, quibus memoriam effusi olim in Apostolos Spiritus S. pia festiuitate celebramus. Tam solemnes olim hi dies, quum primum illucescerent, Christianæ

ecclesiæ fuerunt, vt vere eius natales certa dici ratione queant; adeo noua prorsus facies contemtis vsque eo & modicis regni IESV CHRISTI rebus induebatur. Omnia tunc vigere & florere, crescere omnia, & vberimum polliceri prouentum incipiebant, quæ hucusque arida & exsucca torpuerant: veluti quum fœcundus imber fiticulosas terræ glebas adspargere, & pallescentia gramina, herbasque iam iam emorituræ rediuiuo virore recreare solet, coll. Ps. LXVIII, 10.

Merito igitur, O CIVES, dum non more magis, quam amore ducti, ad hæc sacra solemnia rite obeunda vos inuitamus, illud diuinum oraculum vobis meditandum proponimus Ies. XLIV, 3. 4. 5. *Effundam aquas super sitientem, & fluenta super aridam terram; effundam Spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super prognatos tuos. Vt efflorescant velut in medio graminosi campi; & sicut salices ad riuos aquarum. Hic dicet IEHOVAE sum, & iste vocabit se nomine Iacobi; ille vero scribet manu sua, IEHOVAE sum, & nomine Israelis sese denominabit.*

Orator, quem hic suauissimam causam perorantem auditis, est IEHOVA, Dei filius, Rex & Redemptor Israelis v. 6. coll. Matth. XXVII, 11. 37. Luc. XXIV, 21. Ioh. I, 49. c. XVIII, 37. is, qui delet nostra delicta, infra v. 22. & c. XLIII, 25. coll. Ioh. I, 29. Act. III, 19. Col. II, 15. agnellus mactationi destinatus, ex cuius throno crystallina Spiritus

tus S. flumina procedunt Apoc. V, 6. c. XXII, 1. cuius cum cruento ad Patrem abitu illustrior cælestis huius vndæ effusio indissolubili nexu coniuncta erat Ioh. VII, 39. c. XVI, 7. Gal. III, 13, 14. is denique, de quo ipse Pater: *isum audite!* Matth. XVII, 5.

Auditores, quos hac sua oratione compellat, sunt *posterii Israelis*, v. l. 2. c. XLIII, 1. interque illos ii præsertim, qui premebant vestigia fidei, a patre suo Abrahamo expressa Rom. III, 12. c. IX, 7, 8. His erigendis omni hic studio diuinus Orator illaborat. Magis nimirum ac magis illa adpropinquabant tempora, quibus ex Iesaiæ, aliorumque vatum diuinitus afflatorum, prædictionibus gens Iudaica in Babylonicam captiuitatem, diruta metropoli, veræ religionis sede, transportanda erat, coll. Ies. XXXIX, 6. 7. &c. Hæc res vti securos parum mouebat, ita eorum animos, qui fidem cælestibus minis adhibebant, ingenti terrore percellabat: siquidem inter tristes vrbs ac templi ruinas, veræ etiam religionis ac totius ecclesiæ irreparabilem interitum metuebant. Horum igitur animos, metu grauissimo conquassatos, confirmat Redemptor dulcissimis promissionibus, c. XI, 1. seqq. c. XLIII, 1. seqq. destructoque prius omni merito, quod forte Israelitæ allegarent, v. 22. ad fin. promittit, ecclesiam non modo inter istas turbas superfuturam; verum etiam, exantlatis exsilii ærumnis, longe illustriora capturam esse incrementa. Se enim, cura populi sui tactum, copiosos Spiritus diuini imbres in eius reliquias tandem effusurum, c. XLIV, 3. adeo, vt non solum in aridis Iacobi agris omnia læto rursus adspectu reflorescant, v. 4. sed vt gentes etiam, ab Israelis ciuitate adhuc exclusæ, illius societatem ambiant, seq; fida ecclesiæ membra profiteantur. v. 5.

Discite hinc, CARISSIMI CIVES, quam curæ cordique sit CHRISTO ipsius Ecclesia, quantoq; eam studio inter turbas omnes incolumem conseruare, afflictam-

weinstaurare nitatur. Discite, quod omniscius in Scripturis Spiritus loquatur, qui sæculorum omnium seriem diuina oculorum acie perspectam habet, quique facile prædicere potest beneficia, ecclesiæ post plurimos annos euentura: siquidem illa ipsomet auctore & dispensatore erogantur. Discite demum, quantum Spiritus S. bonum ac donum sit: quia Deus ipse ad deiectos prostratosque piorum animos erigendos nullum efficacius adhibere potest argumentum, quam Spiritus S. promissionem; qua ipsa etiam CHRISTVS, a discipulis suis discessurus, grauissimum eorum luctum leniebat, Ioh. XIV, 16. 17. 26. c. XV, 26. c. XVI, 7. 13. Act. I, 4. 5. 8. &c.

Ceterum diuinus orator rem, quam Ecclesiæ suæ promittit, *allegoricis* primum, deinde *propriis* etiam & disertis verbis exponit. *Allegoria*, qua vritur, ab *aquarum effusione* defumta, & in sacris paginis satis frequens ac sollemnis est. Conf. Ezech. XXXIV, 26. c. XXXVI, 25. Ioel. III, 1. Zach. XII, 10. Ioh. VII, 37. 39. Act. II, 17. 18. 33. Tit. III, 5. 6. &c. Solent nimirum sacri Scriptores beneficia, per CHRISTVM Ecclesiæ parata, atque imprimis Spiritum S. donum illud pretiosissimum Luc. XI, 13. sub schemate aquarum proponere. conf. Ies. XXXV, 6. 7. c. XLI, 18. c. LV, 1. & loca modo citata. Sicut enim vnda ea vis est ac indoles, vt maculas eluat, indurata emolliat, languida recreet, sitim restinguat, ac fecundet; ita facer etiam Spiritus per fidem, sua virtute accensam, animos perpurgat, Ezech. XXXVI, 25. 27. Act. XV, 8. 9. Heb. X, 22. dura ac faxea corda molli-ter flectit, Ezech. XI, 19. fessas agrasque animas efficacibus remediis refocillat Ps. LXVIII, 10. 11. earumq; sitim exsatiat Ioh. IV, 14. c. VII, 37. 39. sterilia denique, & non, nisi in fausto vitiorum lolio fecunda, cordium arua ad frugiferam & lætissimam vbertatem perducit, Ies. XLI, 18. 19. c. XLIV, 3. 4. *nam vero*, ne quis, quum de *aqua* audit, existimet, be-
nefi-

neficiū illud, quod sub ista imagine promittitur, parce tantum, & velut guttatim distributum iri; addit præterea *fluentorum* nomen, vt larga & copiosissima cælestis huius doni dispensatio atque effusio significetur, coll. Tit. III, 5. 6. & quodammodo Ezech. XLVII, 1-7. Promittuntur vero saluberrimæ istius aquæ fluentia nullis, nisi *aridis* ac *sitientibus*, h. e. iis, qui suæ paupertatis ac indigentia stimulo incitati, cælestem illam aquam & refectionem ardenter desiderant, ac terræ siti-entis more se veluti findunt, & os orando suspirandoq; aper-riunt. Conf. de hac siti Ies. LV, 1. Ps. XLII, 3. & LXIII, 2. Matth. V, 6. Ioh. VI, 35. c. VII, 37. Apoc. XXI, 6. c. XXII, 17.

Ne autem cælestis Orator imperitorum auribus my-steria tantum & ænigmata loqui videatur, mox, quæ sub al-legoria inuolucro proposuerat, clarius exponit, & quid per aquas ac fluentia intellectum velit, perspicuis verbis declarat. Namque *Effundam*, inquit, *Spiritum meum super semen tuum, & benedictionem meam super prognatos tuos*. Illum nimirum *Spiritum*, largius, quam ante, effusum, suæ Ecclesiæ pollice-tur, qui olim in rerum creatione aquis incubuerat Gen. I, 2. qui cælorum exercitus condidit Psal. XXXIII, 6. qui homi-nes formauit ad similitudinem Dei Iob. XXXII, 4. qui, quum immineret funesta orbis terrarum inundatio, cum hominibus impiis disceptauit Gen VI, 3. quem exacerbaue-runt Israelitæ Ies. LXIII, 10. qui Moſen Num. XI, 17. & Cale-bum c. XIV, 24. gubernauit, qui in Dauidе loquebatur 2. Sam. XXIII, 2. cuiusque inhabitationem sibi perpetuari ille opta-bat Psal. LI, 13. Spiritum, qui deducit in vias salutis, Psal. CXLIII, 10. Spiritum iudicii & ardoris Ies. IV, 4. Spiritum intelligentiæ, sapientiæ, consilii, virtutis, scientiæ & timoris IEHOVAE c. XI, 2. Spiritum omniscium & omni loco præ-sentem c. XL, 13. Psal. CXXXIX, 7. Sap. I, 7. cum *donis* ipsius, tum ordinariis Ezech. XXXVI, 25. c. XXXIX, 29. Gal. III, 2. 5. Tit. III, 6. &c. tum extraordinariis Ioh. III, 1. Act. II, 3. seqq.

c. X, 45. 46. 1 Cor. XII, 1. 4. seqq. c. 14. 1. seqq. &c. Eundem autem spiritum mox *benedictionis* nomine adpellat, coll. Ezech. XXXIV, 26. Ps. LXVIII, 10. quia, vt *Schmidius* ad h. l. monet, veram benedictionem, Abrahamo promissam, Gal. III, 14. credentibus singulis obsignat, Eph. I, 3. 13.

Neque vero illud prætereundum est, quod Redemptor Spiritum *MEVM*, inquit, & benedictionem *MEAM* effundam. Merito enim illum *Spiritum suum* vocat, qui ab ipso non minus, quam a Patre procedit Apoc. XXII, 1. ac mittitur Ioh. XVI, 7. c. XX, 22. quique ipsius merito nobis partus ac donatus est, Ioh. VII, 39. Gal. III, 14. Vnde etiam *Spiritus CHRISTI* Rom. VIII, 9. 1 Petr. I, 11. Gal. IV, 6. *Spiritus oris* 2 Thess. II, 8. & *halitus labiorum eius* Es. XI, 4. nuncupatur. Pari iure idem illud cæleste donum *benedictionem SVAM* nominat. Nimirum vti typicus V. T. sacerdos inter reliqua munia populo etiam benedicere debebat, Lev. IX, 22. Num. VI, 23. seqq. ita IESVS CHRISTVS, ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν Hebr. IX, 11. dum nostri loco in cruce maledictio factus est Gal. III, 13. *benedictionem* nobis meruit, quam per Spiritum S. dispensat. ibid. v. 8. 14. Act. III, 26. coll. c. II, 38.

Istum igitur Spiritum, istamque benedictionem se impertiturum promittit *femini* ac *filiis Iacobi*, qui hic *sitientium* vicem sustinent, de quibus ante in allegoria dixerat. Veniunt autem hoc nomine proximo quidem sensu Israeliticæ gentis posterius, qui genus ad Iacobum, tanquam parentem suum, referebant; quippe in quibus erigendis & consolandis, vt ante diximus, Redemptor inde a c. XL, 1. seqq. occupatus est. Minime tamen reliquæ gentes ab huius promissionis societate secludendæ sunt. Quamuis enim primum sacer Spiritus in Apostolos, ex Iacobi semine oriundos, solemnissimo ritu effunderetur Act. II, 1. coll. c. I, 13. seqq. mox tamen ad gentiles etiam beata ista flumina deriuabantur, vt Apostolica historia docet c. X, 44. 45. 46. c. XI, 15. 17. coll. Ioel III, 1. Con-

Considerate vero porro, O CIVES, in vaticinio nostro etiam prædictum, latissimum effusi Spiritus S. *effectum*. Videte, quam secundum illud efflorescant & rideant omnia, fecundissimo isto imbri perfusa. Quæcunque nimio legis æstu hucusque contabuerant, nouo nunc succo accepto, sub *Viro Zemach* Zach. VI, 12. reuirescunt, & mirabilibus incrementis aucta vberrimos Spiritus S. fructus effundunt, Gal. V, 22. Ephes. V, 9. Phil. I, 11. Col. I, 10. &c. Ita enim sanctissimus Orator pergit v. 4. *Et efflorescent velut in medio graminis, & velut salices ad riuos aquarum*. Nimirum sicut gramina salicesque & celeriter crescunt, & miris se modis augent & diffundunt: ita Ecclesia, spiritu diuino irrigata, non inter Iudæos solum repentinis auctibus crescere visa est, coll. Act. II, 41. c. IV, 4. c. V, 14. c. VI, 1. 7. c. IX, 31 &c. sed mox etiam extra Israeliticæ ciuitatis pomeria inter gentes sese diffudit & multiplicauit, coll. Act. X, 1. seqq. c. XI, 18. 21. c. XIII, 46 48 49. &c. Quum enim Apostoli, euangelicæ veritatis præcones, iussu Domini ad paganos proficiscerentur, iisque IESVM cruci adfixum, atque ex mortuis rediitum adnuntiarent: tum *hic* dicebat, *ego IEHOVA Es* sum, eiusque gloriæ ac ministerio ad quæcumque obsequia me consecraui; cf. c. XLIII, 7. Apoc. XIV, 1. *ille*, velut dato chirographo testabatur, se Messia, quousque viueret, seruiturum; *alius* Iacobi & Israelis nomen, adeo inuisum hucusque gentibus, eligebat; innumeri denique se CHRISTI sectatores, veræque ecclesiæ membra prorsitebantur, v. 5. cf. Psal. LXXXVII, 4. 5. 6.

Agite igitur, CIVES ACADEMICI, quum audiueritis, quid ante tot retro sæcula Redemptor Ecclesiæ suæ promiserit, nunc quid vestrarum sit partium cogitate. Impleta sunt, quæ isto tempore Spiritus CHRISTI prædixit, & quæ tunc piorum cœtus futura sperauit, Vos tanquam præterita recordamini: siquidem IESVS, ad dextram Patris exaltatus, promissum Spiritum in suos Apostolos effudit Act. II, 33. Absit vero, O CIVES, vt exhaustum putemus IESV CHRISTI apparatus: absit, vt fons aquarum perennium Ps. XXXVI, 10. Ioh. IV, 14. similis factus sit cisternæ fractæ & fatiscenti, quæ non amplius continet aquas. Ier. II, 13. Adferre modo, adferre parata siue vacua vasa, & re i-
 psa

plā experiemini, quod ipsius thesauri eis replendis abunde sint
suffecturi. 2 Reg. IV, 3-6. Substernite ipsi aridas sitientesque ani-
mas: & sentietis, apertum iri cæli fenestras, vt diuini fauoris ro-
re, fœcundisque Spiritus cælestis imbribus irrigentur.

Illud autem ante omnia agendum, O NOSTRI, vt animus
liber sit a rerum caducarum cupiditate. Proscribenda est toto pe-
ctore peruersa honorum, auri, deterrimarumque voluptatum si-
tis, indubium ægroti animi signum: qua qui laborant, quo plus
bibunt, eo amplius sitiunt; eorumque more, quos aqua inter cu-
rem male habet, nunquam, & ne apud inferos quidem, exsati-
entur. Luc. XVI, 24. 25. Contra vero, si CHRISTO creditis, *beati
sunt, qui iustitiam sitiunt: quia ipse saturabuntur.* Matth. V, 6.
Ies. LV, 1. 2. Hanc sitim, seria vestræ vacuitatis meditatione accen-
sam, promissionum euangelicarum memoria magis atque magis
acuite; memores, quod ex scaturigine aquæ viuæ is plurimum bi-
bat, qui plurimum sitit. Quum vero ardens ac fide suffulta ora-
tio, illa velut situla sit, qua saluberrimus liquor ex fonte salutis
hauritur atque extrahitur; tum demum optime vobis consulētis,
sit tempus, vanis occupationibus subtractum, beatissimæ isti exer-
citationi impenderitis. Hic enim, si vsquam alibi, DEVS ad vos,
dilatata, inquit, *os tuum, vt illud a me impleatur* Plal. LXXXI, 11.
Nequeminus, si Vos amatis, verbum DEI amabitis, publicæ eius
tractationi frequentes & auidi festis hisce diebus interfuturi.
Cogitate, optimum, vestræque salutis cupidissimum Seruatorem
ita vos in eo alloqui: *Qui sitit, veniat: & qui vult, gratis accipiat
aquam vitæ.* Apoc. XXII, 17. O beatam nostram Academiam, &
instar horti IEHOVAE, Gen. XIII, 10. futuram, si singuli hisce
nostris monitis obsecundabitis! O dies festos vere *μεγάλας* Ioh.
VII, 37. & gloriosos, si CHRISTVS, fons & auctor aquæ cælestis,
velut premetur multitudine eorum, qui sitis restinguendæ gratia
ipsum circumfissent! O Vos denique sempiternæ beatos, si has a-
quas vitæ ex CHRISTI merito hauseritis! *Aqua enim, quam vo-
bis dederit, fiet in vobis fons aquæ, in vitam æternam scaturientis.*
Ioh. IV, 14. *vbi Agnus ipse, qui est in medio solii, vos æternum pascet,
& ad viuos aquæ fontes deducet.* Apoc. VII, 17. P. P. feriis
Pentecostalibus. CIO 1000 XVII.

Hale Magdeb. Lit. CHRIST. HENCKELII, Acad. Typogr.